

Proeven & Praten over de kleur van je hart

Dit is de uitgeschreven tekst van de audiofragmenten horend bij Proeven & Praten over de kleur van je hart.

Fragment 1: Inleiding

Hartelijk welkom bij Proeven & Praten over de kleur van je hart.

Als je deel bent van de meerderheid, heb je soms helemaal niet door hoe minderheden het leven tussen die grote groep van de meerderheid ervaren.

Daarom vandaag een Proeven & Praten om te horen hoe het kan zijn als je anders bent of je anders voelt. Vandaag luisteren we naar de verhalen van mensen die we normaal gesproken niet spreken. Over thema's die best ongemakkelijk kunnen zijn en misschien ook wel wat schuren, die in de wereld om ons heen veel polarisatie oproepen.

We laten jullie een aantal verschillende stemmen en verhalen horen. Een van de mensen die we spraken is pastor Coen Legemaate. Hij zei: "Als één lid lijdt, zouden we dan niet allemaal moeten lijden?"

Daarom spreken we hier vanavond over. Luister en denk niet wit, niet zwart, niet zwart-wit, maar in de kleur van je hart.

2. Fragment tijdens het voorgerecht

Voice over:

We gaan het hebben over onze kijk op de wereld, want hoe wij de wereld om ons heen zien komt voor een groot deel door hoe we opgegroeid zijn en bijvoorbeeld door onze ervaringen. We luisteren naar de verhalen van Nettie en Kristina.

Nettie:

Ik ben Nettie, ik ben getrouwd met Charles, die komt uit Ivoorkust, West-Afrika en we zijn ruim negen jaar getrouwd. We hebben vijf kinderen en wij wonen eigenlijk al ons hele huwelijk in Nederland.

Ik ben opgegroeid in een dorp in Alblasserwaard, een heel wit dorp. Ik herinner me ook echt nog een keertje dat ik, als ik denk dat ik zeven of acht was, dat wij met de klas naar de gym liepen, dat ik daar een bruine meneer op de fiets zag. Dat viel echt op, zeg maar.

De enige bruine mensen die ik kende, waren drie geadopteerde kinderen, die wel dan een witte papa en mama hadden. Dus ik kwam er eigenlijk nooit mee in aanraking. Tijdens mijn jeugd ben ik me niet bewust geweest van mijn huidskleur.

Ik dacht er eigenlijk gewoon niet over na, omdat het ook nooit op mijn pad kwam, omdat iedereen in mijn omgeving wit was.

Voice over:

Dit zegt Kristina.

Kristina:

Ik ben Kristina, ik ben 22 jaar en ik studeer theologie, gericht op pastoraal werk in Ede.

Ik ben opgegroeid in Rotterdam-Zuid. Mijn ouders komen allebei van Curaçao en die wonen nu al dertig jaar hier, denk ik. Ja, mijn buurt was super multicultureel, dus er waren eigenlijk geen Nederlanders daar, echt alleen maar andere culturen. En op mijn basisschool zelfs ook, ik had denk ik geen een Nederlander op mijn school. Dus ik kwam eigenlijk nooit echt in aanmerking met een Nederlander, eigenlijk.

En toen kwam er uiteindelijk een Nederlandse oudere vrouw wonen in onze buurt. En zij was altijd super, ja, een beetje geïrriteerd en ging altijd zeuren over de jongeren dat we kabaal maakten en dat we irritant waren. En toen kreeg ik een soort van eerste echte mening van, oh ja, Nederlanders zijn irritant, ze zeuren alleen maar.

En thuis kreeg ik soms ook wel echt mee dat Nederlanders dus heel vaak racistisch zijn. En dat ze alleen maar doen alsof ze van buitenlanders houden, maar dat het eigenlijk niet zo is. En ja, eigenlijk heb ik dat gevoel soms ook zelf gehad, waardoor ik ook dacht van, oké, dan klopt dat gewoon en dan neem je dat gewoon aan.

Voice over:

Coen Legemaate is dominee in Rotterdam. Hij vertelt dat hij zich ook nooit bewust was van zijn huidskleur.

Coen Legemaate:

Nee, helemaal niet. Ik ben geboren en gedogen in Zierikzee in Zeeland. En dat was zeker toen, maar eigenlijk nu ook nog wel een beetje zo wit als het maar zijn kan. En na mijn studie ben ik begonnen in 's-Gravendeel, ook weer in een hele witte ondernemerskerk, veel hoogopgeleide mensen.

En na een jaar of zeven werden we weggeroepen naar Rotterdam-Zuid. Ja, wat mij ontzettend trok was dat het een hele open gemeente was, met een hele lage drempel voor iedereen die maar wil komen geloven of niet. Maar er zat ook wel een verlassing in en dat was het interculturele.

Voice over:

Toen Kristina uit Rotterdam-Zuid naar de middelbare school ging, leerde ze een les die ze nooit meer vergat.

Kristina:

Ik ging naar een middelbare school in Capelle. Het was eigenlijk een hele Nederlandse school. En er waren misschien maar drie buitenlanders op de school, inclusief ik dus. En toen had ik niet veel keuze en moest ik gewoon met Nederlanders omgaan. En toen besefte ik van, oh, ze zijn eigenlijk heel gezellig.

Toen kwam ik er dus achter van, had ik nou dus altijd gewoon een oordeel, terwijl ze eigenlijk gewoon supergezellig zijn, heb ik echt die oordeel gebaseerd op de beleving die ik had met één persoon. En ik denk dat daar het besef kwam van, het is niet juist om te vooroordelen.

Voice over:

Praten over vooroordelen en huidskleur, dat kan best lastig en ongemakkelijk zijn. Albert is 36 jaar en komt uit Rotterdam. Hij vindt dat we het hier eigenlijk helemaal niet over zouden moeten hebben.

Albert:

Als ik naar Nederland *an sich* kijk, zeg maar, hoe er over racisme in zich heel gesproken wordt, denk ik niet dat het probleem echt besproken wordt.

Want ik denk dat het probleem niet ligt wat de maatschappij laat zien, of op scholen verteld moet worden. Want ik denk niet dat dat hem gaat helpen. Ik denk dat dat averechts gaat helpen.

Ik denk juist dat we minder over kleur moeten praten. En juist vertellen hoe we gewoon met elkaar om moeten gaan. Persoonlijk vind ik dat als iemand een probleem heeft en denkt dat hij bejegend wordt op een manier, op basis van zijn kleur, dat je dat bespreekbaar moet maken.

Maar als je gaat praten over: "we gaan over kleur praten", van ja, ik vind dat persoonlijk een probleem. Ik denk alleen maar ja, maar ik zie jou niet als kleur, ik wil jou niet als kleur zien. Dus ja, ik vind het niet relevant of zo.

Voice over:

Francis uit Congo, die steeds weer beoordeeld wordt op zijn huidskleur, is het hier niet mee eens.

Francis:

Ik denk dat mensen zich wel bewust moeten zijn van kleur. Want dan kan je dus dan ook bewust handelen. Dan kan je bewust nadenken over welke vooroordelen je hebt.

3. Fragment tijdens het hoofdgerecht

Voice over:

Luisteren, echt luisteren naar de ervaring van anderen, is enorm belangrijk. We luisteren naar Nettie.

Nettie:

Ik werd mezelf pas onbewust van mijn huidskleur toen ik Charles ontmoette, omdat ik toen de verschillen ging ervaren, dat mensen daar dus anders over kunnen denken en je anders kunnen benaderen.

Ja, op het moment dat wij een relatie kregen woonde ik, niet meer waar ik opgegroeid ben, maar in een nog kleiner dorp en ik was daar de import, dus iedereen kende mij, ik kende niet zoveel mensen. Ik woonde daar al een aantal jaar, tot ik dus opeens met een bruine man daar op straat liep en mensen me echt nakeken. Ja, dat waren eigenlijk de eerste momenten dat ik dacht van oh, mensen vinden daar wat van.

Voice over:

Bisola verhuisde op haar zesde naar een klein dorp, waar ze één van de weinige mensen met een kleurtje was. Als kind was ze zich hier niet bewust van, vertelt ze, al besepte ze toen ze ouder was dat er wel momenten waren die haar vormden.

Bisola:

Later, toen ik dus ouder werd, dat ik echt dacht van joh, er waren zoveel momenten die gewoon niet oké waren, maar dat ik toen gewoon, ik wist natuurlijk helemaal niet wat racisme of discriminatie of ik ben donker, jij bent wit, ik heb een andere cultuur, jij hebt een andere cultuur.

Het was gewoon, je bent gewoon kind. Maar het hielp ook niet mee dat als ik thuis kwam en ik het dan aan mijn ouders vertelde, die wuifde het de hele tijd weg. Mijn ouders wilden dat we ons goed, zo goed mogelijk aanpasten.

Dus zij hadden zoiets van ja, het hoort erbij, het is oké en nu dat we een stuk ouder zijn en dat we echt in gesprek gaan met elkaar, merk je ook bij mijn ouders hoeveel pijn er zit ook bij hun, maar die ze gewoon weg hebben gestopt. Dingen, echt heftige dingen die ze, nog veel heftiger dan ik heb meegemaakt, ook omdat zij de taal niet spraken. Mijn vader die bijvoorbeeld letterlijk gevoeld werd aan zijn kont of hij een staart had, omdat hij zou afstammen van een gorilla of een aap of weet ik het allemaal.

Mijn moeder die gewoon boodschappen wil doen in de C1000 was het toen de tijd en die elke keer werd beschuldigd dat ze iets aan het jatten was of elke keer een beveiliging achter haar aan. Nou ja, zulke vervelende rottingen, terwijl het gewoon hardwerkende mensen zijn die zich zoveel mogelijk hebben aangepast, de taal hebben geleerd, ja ze hadden een accent, maar de Nederlandse taal is ook niet zo heel makkelijk...

Voice over:

Ook Francis heeft talloze voorbeelden van nare ervaringen.

Francis:

Toen we op een gegeven moment uit het zee uitkwamen, toen begon het pas. We gingen in een klein dorpje wonen, in dat dorpje meen ik me te herinneren dat wij ook het eerst zwarte gezin waren. We gingen daar voor het eerst naar school. We kregen van mijn vader de instructie, iedereen die je op straat ziet, begroet je.

Maar in de klas, op school, was mijn ervaring niet zo best. Het ging altijd over mij, op het schoolplein, het werd mij heel duidelijk gemaakt dat ik toch anders was. Heel vaak ging het dan over mijn neus of over mijn lippen of dat ik zo zwart was.

Voice over:

Bij Nettie en Charles bleef het niet bij woorden alleen.

Nettie:

Ja, in dat dorp zelf hebben we wel vervelende dingen meegemaakt. Op een zomerdag toen de deur open stond, hebben we kinderen gehad die met waterballonnen en met stenen gingen gooien en voortdurend opmerkingen bleven maken, echt over zijn huidskleur. En dat liep zo duidelijk uit de hand dat we daar de politie voor gebeld hebben, die ook in huis geweest is.

Ook in de kerk, voordat ik ging trouwen, had onze predikant gehoord dat ik ging trouwen, dus die kwam bij mij op bezoek en die stelde een hoop kritische vragen en zei op een goed moment eigenlijk min of meer dat het niet zo'n heel goed idee was om met hem te gaan trouwen. Terwijl die Charles nog nooit ontmoet had. Het was puur op basis van: "ik ken nog een ander stel en zij komt ook uit Afrika en dat leek allemaal wel leuk, maar nu zijn ze een aantal jaar getrouwd en nu hebben ze toch problemen." En toen dacht ik bij mezelf, ik ken heel veel Nederlandse stellen die datzelfde hebben, dus waarom breng je nu dit voorbeeld terwijl je Charles nog niet eens ontmoet hebt? Ik was een beetje met stom uitgeslagen. Ik ben vooral achteraf daar heel verontwaardigd en boos over geweest.

Het doet je wel, het raakte me wel, want het was mijn predikant waar ik al jaren naar zat te luisteren elke zondag en die je van geestelijk voedsel probeert te voorzien en die zegt dan dat.

Voice over:

We vroegen Francis welk incident hem het meest is bijgebleven.

Francis

Op de middelbare school zat ik op de HAVO en tijdens de schoolvakantie kwam ik terug, had ik een trui gekocht met een gouden rits.

Ik kan me herinneren dat heel veel mensen in de klas die vonden die trui wel een mooie trui. Toen zaten we in de les en toen zei een docent, al heeft de aap een gouden ring, het is en blijft een lele dier.

Voice over:

Er zijn de heftige gebeurtenissen, de opmerkingen en de scheldpartijen.

De dingen die ons misschien allemaal wel schokken, maar laten we naar onszelf kijken. Want volgens de mensen die we spreken zijn het juist soms ook de goedbedoelde vragen of de dingen die niet gezegd worden die pijn doen. Dit zegt Nettie daarover.

Nettie:

Wat mij het meest raakt is dat ik merk dat veel witte mensen die dus niet vaak in aanraking komen met mensen met een huidskleur, per definitie lijken te denken dat iemand niet intelligent is. Ik begrijp ook niet zo goed waar dat beeld vandaan komt, maar het wordt wel heel vaak gevraagd. Van, oh heeft die dan wel werk of heeft die dan wel gestudeerd? Terwijl het gewoon een hoog opgeleide man is, hij is doctor.

De meeste mensen die daar wat van vinden of die vragen stellen, dan denk ik altijd met alle respect, maar die snappen dan ook oprecht niet wat het is om doctor te zijn, want die komen dan vervolgens met een vacature. Oh, er wordt daar een arts gezocht.

Voice over:

Dit zegt Kristina.

Kristina:

Ja, je kan wel het gevoel hebben dat je er soort van nergens bij hoort ofzo, omdat ik ben een andere kleur, maar ik ben hierop gevoeld, maar Nederlanders zeggen wel altijd van, wat is je echte afkomst? Maar waar kom je echt vandaan, zeg maar? En dan denk ik van, oké, je laat dus eigenlijk zien dat ik er niet bij hoor. Dat is wel jammer.

Voice over:

We luisteren naar Bisola.

Bisola:

Het lijken kleine dingen, maar het is uiteindelijk bij elkaar. Je bent constant bezig met, oh ik ben anders, ik ben anders. Dat wil niemand.

Maar ja, het maakt eigenlijk niet uit hoeveel Hollandse stampot je eet. Er is toch altijd iets wat je anders maakt. Ja, je kan je wel zoveel aanpassen, maar een ander bepaalt dat je toch anders bent.

Dus niet om wat je doet, maar het is vaak om hoe je wordt waargenomen. En die waarneming is dan gebaseerd op huidskleur, je naam, dat ook, afkomst. En zeg maar, ja, wat ik de hele tijd probeer te zeggen is, je probeert dan heel erg mee te bewegen, maar uiteindelijk is dan een ander die dan bepaalt van, oh ja, maar dit is de grens, tot hier en verder hoor je dingen bij.

4. Fragment tijdens het nagerecht

Voice over:

In dit laatste deel van de avond kijken we vooruit. Wat zegt God eigenlijk over dit thema en hoe zou hij willen dat we elkaar zien en met elkaar omgaan? Aan het woord is Pastor Coen Legemaate.

Coen Legemaate:

Het is mijn indruk helemaal niet dat mensen zich aanstellen over racisme.

Af en toe komt het ineens bij vlagen in de media en dan merk je dat het mensen raakt. Maar over het algemeen, als ik bijvoorbeeld kijk naar het pastoraat, slechts zelden ben ik ergens op het gesprek en beginnen mensen ineens over, ja weet je, en dan komt er een verhaal. Misschien is dat wel omdat ik veel minder diezelfde ervaringen heb, maar ik denk dat er ook iets in zit dat mensen zeggen, ik heb geen zin om me te beklagen over dit probleem.

Maar als ik er actief naar ga vragen, en ik zeg wat heb je meegemaakt in je leven, dan schrik ik wel. En dan raakt het mij ook. Paulus zegt in 1 Korinthe 12: als één lid lijdt, dan lijden alle delen van het lichaam mee.

Ik ben me niet bewust van mijn pink, maar owee als ik er een sneetje in heb, dan is het enige deel van mijn lichaam dat ik voel is mijn pink. En daarom kan je als christen niet zomaar zeggen, jij ervaart dat, ik niet, dus ik kan gewoon doorgaan met mijn leven op het moment dat een ander die pijn heeft, dan lijden alle leden mee.

Voice over:

We luisteren naar Bisola.

Bisola:

Ik denk dat we als kerk, en dan spreek ik voor alle culturen, dus niet alleen de Nederlandse kerk, maar ook de West-Afrikaanse, maar ook een Duitse kerk, heel erg in onze comfort willen blijven. En als je kijkt naar Jezus, hij bleef niet in zijn comfort. Hij had juist, als je kijkt naar al zijn disciplines, allemaal rare mensen, allemaal met verschillende achtergronden en toch dat was zijn *circle*.

God gebruikt juist mensen die net anders zijn, mensen die net buiten de boot vallen. Ik merkte bijvoorbeeld een keer bij ons dan in de West-Afrikaanse kerk dat er een keer een Marokaanse man, volgens mij was het een Marokkaan, en hij kwam een beetje in gescheurde kleding binnen, en dat iedereen al dat vooroordeel voelde. En dat is zo jammer, want hij komt in de kerk, en de kerk hoort juist een *safe space* te zijn.

De kerk hoort juist een plek te zijn waar je gewoon helemaal jezelf gewoon mag zijn. Zodat je jezelf ook kunt overgeven aan God, want dat is uiteindelijk waarvoor je er bent. Laat mensen hunzelf zijn. Laat ze komen zoals ze zijn, dat staat er ook in de Bijbel. En ik denk dat we dat meer moeten uitoefenen in de kerk, zodat we ook bereiken wat we willen.

Coen Legemaate:

Racisme is ook een probleem van ons hart, en niet van de huidskleur.

Dat maakt het tricky en heel lastig op te sporen. Jeremia zegt, ons hart is arglistig, je herkent het niet. Maar op het moment dat je iemand op straat ziet, en je merkt die neiging van, hé, ik voel me wat ongemakkelijker, en dat zou er wel eens mee te maken kunnen hebben, dat hij er wat anders uitziet dan ik.

Ja, dat heb je maar nauwelijks in de gaten. Maar op het moment dat je het in de gaten hebt, dan is dat iets wat je mag beleiden, en tegen God mag zeggen. Op het moment dat je merkt dat een buitenstaander, onafhankelijk van huidskleur, zich voegt bij je gemeente, of bij je kerk, en dat je toch het meeste zin hebt om met je oude vrienden daar te blijven, en niet te zeggen, daar is iemand die ook een ander nodig heeft, dat is het moment.

En als je het bij jezelf herkent, dan is dat het moment om te zeggen van, God, dit is niet hoe U het bedoelt, u zoekt dat ene schaap op, vergeef mij.

Voice over:
We luisteren naar Francis.

Francis:
Ik hoop dat de idealiter, dat de kerk een plek is waar iedereen welkom is.

Dat we met z'n allen dezelfde psalmen zingen, en dat we daar ook naar handelen. En daarmee zeg ik niet dat je geen fouten kunt maken, maar dat je wel elkaar in liefde kunt benaderen.

Coen Legemaate:
De oproep aan elke volgeling van Jezus is om je naast de liefde te hebben als jezelf.

Daar gaat het om. Als jijzelf, als je eigen groep, als je eigen land, heb je naast de liefde als jezelf.

Francis:
En mijn hoop is dat als er eentje zich daar bewust van wordt, dan ben ik tevreden.

En het moet ook niet zo zijn dat de anderen dan een beetje moedeloos van worden, maar ja, het is zo moeilijk, en dit en dat. Ik denk dat het meevalt, want ik heb gewoon wel mensen meegemaakt die mij wel als gelijken zagen. En die gewoon uit dezelfde omgeving komen.

Die nooit eerder te maken hebben met iemand met mijn huidskleur. Het kan wel.

5. De slotzinnen

Deze avond heeft ongetwijfeld het een en ander losgemaakt. We hopen dat jullie je gedachten met elkaar hebben kunnen delen en van elkaar hebben kunnen leren. We hopen ook dat jullie die gedachte mee naar huis nemen en dat de gesprekken die hier vanavond zijn begonnen zullen worden voortgezet aan andere tafels.

Het kan best zijn dat je je na deze avond ongemakkelijk voelt. Wat moet ik nu doen? Hoe ga ik dan wel goed het gesprek aan zonder iets fouts te zeggen? En hoe doe ik het goed?

Op onze website www.proevenpraten.nl en achter de werkbladen vind je ideeën over hoe je verder aan de slag kunt. Thuis, in de kerk of waar dan ook.

We wensen je veel inspiratie.

Wel thuis en goede bekomst.